

УДК 811.111'42:070 (410)
DOI <https://doi.org/10.32782/modernph-2025.3.24>

ІСТОРІОГЕНЕЗ БРИТАНСЬКОЇ ПРЕСИ

Пшоняк Валентина Олександрівна,
старший викладач кафедри «Філологія»
Одеського національного морського університету,
аспірант кафедри світової літератури
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0003-0535-9947

Історія британської журналістики починається в XVII столітті з появою видань, що висвітлювали новини, та колонок різного роду. Протягом століття друковані засоби масової інформації, які цікавилися більш важливими темами, що становлять загальний інтерес, співіснували з більш легкими виданнями для розважальних цілей, як-от памфлети, маніфести та балади. У XVII столітті газети виходили лише раз на тиждень і піддавалися ретельній цензурі, яка була особливо жорстокою. На відміну від памфлетів, маніфестів і балад, газети висвітлювали більш серйозні теми. Перша англомовна газета називалася “The Weekly Newes” («Тижневі новини») і була надрукована в Римі в 1622 році. Зі скасуванням Зоряної палати в 1641 році тінь цензури стала менш відчутною, а з початком Громадянської війни виробництво друкованого паперу ще більше активізувалося. До 1700 року в Лондоні виходило 12 газет, а у провінціях – 24. Починаючи з XIX століття, кількість газет помітно збільшилася, а тираж англійських газет суттєво зріс – із 39 мільйонів до 122 мільйонів примірників у 1854 році. Історична інформація про британську журналістику в XVII столітті не є повною без згадки про памфлети, якими користувалися партії для мобілізації своїх прихильників через широке розповсюдження. Кожна партія намагалася мобілізувати своїх прихильників за допомогою широкого розповсюдження памфлетів, як-от у кав'ярнях, де один екземпляр переходив із рук у руки і читався вголос. Згодом кожна газета стала мати свою політичну орієнтацію, що привело до появи двох типів газет: суто політичних і тих, що висвітлювали внутрішні та міжнародні новини. Газети стали віддавати перевагу тим темам, якими цікавиться загальна аудиторія. Нині британські газети можна умовно розділити на два типи: таблоїди (tabloids) та газети для широкого загалу (broadsheets), кожен із яких має свою аудиторію і свій стиль написання новин.

Ключові слова: історія британської преси, таблоїди, газети для широкого загалу.

Pshoniak Valentyna. Historiogenesis of the British press

The history of British journalism dates back to the 17th century with the emergence of newspapers and columns of various kinds. Throughout the century, print media that dealt with more important topics of general interest coexisted with lighter publications for entertainment purposes, such as pamphlets, manifestos and ballads. In the 17th century, newspapers were published only once a week and were subject to thorough censorship, which was particularly severe. Unlike pamphlets, manifestos and ballads, newspapers dealt with more serious topics. The first English-language newspaper was called “The Weekly News” and was published in Rome in 1622. With the abolition of the Star Chamber in 1641, the shadow of censorship became less noticeable, and with the outbreak of the Civil War, the production of printed paper intensified even more. By 1700, there were 12 newspapers in London and 24 in the provinces. From the 19th century onwards, the number of newspapers increased significantly, and the circulation of English newspapers grew substantially from 39 million to 122 million copies in 1854. Historical information about British journalism in the 17th century is incomplete without mentioning the pamphlets used by parties to mobilize their supporters through wide distribution. Each party tried to mobilize its supporters by distributing pamphlets, such as in coffee shops, where one copy was passed from hand to hand and read aloud. Over time, each newspaper began to have its political orientation, which led to the emergence of two types of newspapers: purely political and those covering domestic and international news. Newspapers began to give preference to topics of interest to the general audience. Today, British newspapers can be divided into tabloids and broadsheets, each with its audience and style of news writing.

Key words: history of British press, tabloids, broadsheets.

Вступ. Сучасний світ перевантажений інформацією, яка надходить із великої кількості джерел різноманітного походження, найбільш надійним із яких, з погляду релевантності поданої інформації, завжди були періодичні видання. У статті аналізується короткий історіогенез британської періодичної преси з аналізом лінгвоконцептуальних характеристик. Важливо дослідити, як еволюція британської журналістики вплинула на формування сучасних медіа, для розуміння того, як історичний контекст і соціальні зміни вплинули на формування медіаландшафту Великобританії, а також на їхню роль у сучасному інформаційному середовищі.

У рамках сучасності проблема визначення лінгвістичних аспектів британської періодики набуває особливого значення та стає предметом конкретних досліджень не тільки в лінгвістиці, а й в багатьох інших галузях. Вивчення даного питання в контексті міждисциплінарних зв'язків суттєво збагачує науку як таку.

Історіогенез і лінгвоконцептуальні маркери британської періодики досліджувались такими українськими та західними науковцями, як С. Блавацький, Л. Дудченко, В. Павленко, Ф. Бріттон, Дж. Джонстон, М. Кліфф та інші.

Мета статті. Основною метою статті є дослідження становлення та розвитку періодичних видань Великобританії, яке передбачає виконання таких завдань: 1) простежити часові рамки та вплив соціолінгвістичного контексту на британську пресу; 2) визначити типологічну категоризацію британських видань; 3) виокремити ключові лінгвістичні характеристики досліджуваної періодики. Це дослідження є актуальним, оскільки воно підкреслює важливість періодичних видань у контексті їхньої ролі у формуванні суспільної думки та впливу на інформаційний простір.

Результати. Історія британської журналістики починається в XVII ст. з появою видань, що висвітлювали новини, та колонок різного роду. Протягом століття друковані ЗМІ, які висвітлювали більш важливі теми, що становлять загальний інтерес, співіснували з більш легкими виданнями для розважальних цілей, як-от памфлети, маніфести та балади. На відміну від останнього типу, газети виходили лише раз на тиждень і піддавалися ретельній цензурі, яка була особливо жорстокою в XVII ст.: не випадковим фактом є те, що перша англійська газета називалася “*The Weekly Newes*”

(«Тижневі новини») і була надрукована в Римі в 1622 р. [1, с. 458]. Зі скасуванням Зоряної палати (англійський суд, розташований у Вестмінстерському палаці в XV–XVII ст., завданням якого було доповнення судової діяльності судів у цивільних і кримінальних справах; спочатку він був створений для забезпечення правильного застосування закону, але став синонімом соціального та політичного гноблення) у 1641 р. тінь цензури стала менш відчутною, а з початком Громадянської війни виробництво друкованого паперу ще більше активізувалося [2, с. 12]. До 1700 р. в Лондоні виходило 12 газет, а у провінціях – 24: першою газетою, що вийшла у британській столиці, була *Daily Courant*. У XVIII ст. поступово розвивалися два типи газет: суто політичні та ті, що висвітлювали внутрішні та міжнародні новини. Через таке зростання популярності та впливу газет уряд вирішив увести податок на газети, щоб обмежити їхній тираж, але багато з наявних газет продовжували виходити, що привело до збільшення продажів. Починаючи з XIX ст., завдяки покращенню комунікацій і зростанню потреб населення в інформації, кількість газет помітно збільшилася, а тираж англійських газет суттєво зріс – із 39 мільйонів до 122 мільйонів примірників у 1854 р. [1, с. 172]. Основні газети того часу такі: *The Courier*, *Seren Gomer* (газета написана валлійською мовою), *The Manchester Guardian*, *The Scotsman*, *The Chartist Northern Star*, *The Daily Telegraph*, *The Manchester Guardian*, *The Illustrated London News* (перша газета з ілюстраціями всередині), *The Western Mail*, *The Daily Mail* (використовувала більш розмовну мову, ближчу до нижчого та середнього класів) [3, с. 174].

Як стверджує дослідник журналістики у друкованих засобах масової інформації Борис Черняков, у XIX ст. британські газети пережили революцію і радикальну трансформацію завдяки впливу американської журналістики, яка сприяла переосмисленню новин, що охоплювали й інші інтереси, окрім політичних тем, а також зміні способу інтерв'ювання та дослідження новин [4, с. 223–227].

Після Першої та Другої світових воєн головні британські газети розпочали гонку за великими тиражами, оскільки політичні партії, які тривалий час спонсорували ці газети, більше не мали змоги це робити через економічні втрати, яких вони зазнали внаслідок

воєн. Щоби збільшити продажі, газети переважно повідомляли новини, які мали потужний емоційний вплив на читачів, і докладні спортивні звіти. У тогочасному газетному ландшафті домінували *The Times* і *The Daily Telegraph* [5, с. 189].

Дві досліджувані газети були засновані у два різні історичні моменти: *The Guardian* була заснована в 1821 р., а *The Independent* – більш ніж на півтора століття пізніше, у 1986 р. [2, с. 2241]. Остання опублікувала свій перший номер у переломний момент англійської історії і відкрито кинула виклик лівоцентристським читачам, які прихильно ставилися до *The Guardian*. Вибір для дослідження перших шпальт цих двох газет зумовлений бажанням представити два різні погляди на інформацію: з одного боку *The Guardian*, яка політично орієнтована на лівоцентристів, а з іншого – *The Independent*, яка має більш ліберальний світогляд. За форматом ці два видання теж різняться: *The Independent* спочатку виходила в компактному друкованому варіанті, а у 2016 р. перейшла суто на онлайн-версію, тоді як *The Guardian* досі виходить у друкованому вигляді, використовує формат таблоїду, найпопулярніший серед британських газет.

Характеристика сучасної британської преси. Британські газети, що видаються на національному рівні, можна умовно розділити на дві групи: таблоїди (*tabloids*) і газети для широкого загалу (*broadsheets*).

Таблоїди також мають назву «популярні газети», оскільки їх читає широка аудиторія, але водночас вони присвячені більш легковажним і легким темам: *The Daily Mirror*, *The Daily Mail*, *The Star* – ось деякі назви газет цього типу. Для них характерна переважна присутність фотографій на противагу власне статтям, а там, де є текст, можна помітити, що стиль написання простий, уживаються розмовні форми англійської мови [6, с. 21]. Статті зосереджені на темах, якими зазвичай цікавиться загальна аудиторія, і є тенденція віддавати перевагу тим тематикам, що провокують скандал і подив, а також дуже часто стосуються приватного життя відомих людей, зображують їх у провокативному або неоднозначному світлі. Спорт теж посідає чільне місце у британських таблоїдах.

Широкоформатні газети, також відомі як «якісні видання», орієнтовані на читачів

із середнім і високим культурним рівнем, а основними темами статей є політика й економіка. Деякі газети цього типу такі: *The Daily Telegraph*, *The Guardian*, *The Independent*, *The Times*, *The Financial Times*. Їх можна вважати цілковитою протилежністю таблоїдам як за змістом, так і за формою: іконографічна частина є пограничною порівняно з текстовою, а мовний рівень вищий. Хоча вони не фінансуються безпосередньо партіями, газети представляють різні прихильності до тієї чи іншої політичної фракції [7, с. 93].

З лінгвістичного погляду британські газети дуже часто використовують мову, яка має оціночну конотацію стосовно новин, що повідомляються, саме для того, щоб досягти мети впливу на громадську думку [8, с. 180]. Заголовки не тільки надають інформацію про предмет/тему статті, але й використовують термінологію, яка має оціночне значення щодо предмета. Ці терміни вказують на тенденцію до інтерпретації викладених фактів, тому нейтральність у висвітленні новин відсутня. Серед використаної лексики присутні специфічні економічні та політичні терміни (*stability*, *elections*, *anti-terror war*), метафоричні фрази (*war hysteria*), стереотипні вирази, звичні для читача звороти, аббревіатури (статті, репортажі та заголовки містять різні типи аббревіатур, як-от назви організацій, політичних об'єднань, промислових компаній), неологізми (*cybersickness*, *keypal*), нові слова з фінансового сектору, запозичені слова (із французької – *beaucoup*, *carte blanche*, з латинської – *ad hoc*, *curriculum vitae*, *sine qua non* тощо). Що стосується синтаксису, то існує тенденція віддавати перевагу складним реченням із численними підрядними, зворотами та використанню дієслівних конструкцій, зокрема й інфінітива, герундія, дієприкметників. Ще одним методом скорочення газетних статей є використання груп іменників в атрибутивній функції (наприклад, *classic cold-war-style*).

Висновки. Отже, можна стверджувати, що британська журналістика пройшла довгий шлях у своєму розвитку, від перших газет XVII ст. до сучасних медіа. Історично британським газетам притаманні полеміка та полемічний характер у подачі новин, що свідчить про їхню активну роль у формуванні суспільної думки.

Сучасні британські газети умовно поділяються на дві основні групи: таблоїди та

газети для широкого загалу, кожна з яких має свою специфіку, аудиторію та стиль написання. Табловіди, які орієнтуються на широку аудиторію, часто зосереджуються на легкодоступних темах і сенсаційних новинах, тоді як «якісні» видання приділяють більше уваги політичним і економічним питанням.

В умовах цифровізації та впливу нових технологій британські видання стикаються із численними викликами, але адаптуються до нових умов, зберігають свої позиції на ринку

періодичного друку. Вивчення історії британської преси не лише підкреслює її еволюцію, а й дозволяє зрозуміти важливість медіа в сучасному суспільстві, їхній вплив на громадську думку та роль у формуванні інформаційного середовища.

Отже, дане дослідження робить вагомий внесок у розуміння лінгвоконцептуальних характеристик британської періодики, що є важливим аспектом для подальших міждисциплінарних досліджень у сфері журналістики та лінгвістики.

Література:

1. Павленко В. Лексико-стилістичні особливості матеріалів британських газет. *Наукові записки. Серія «Філологія»*. 2017. № 37. С. 235–136.
2. A newspaper history, 1785–1935: Reprinted from the 150th Anniversary Number of the Times. London : The Times publ. Co., 1935. VII, 213 p.
3. Черняков Б. Зображальна журналістика в друкованих засобах масової інформації (від виникнення до середини XIX ст.) : дис. ... докт. філол. наук : 10.01.08. Київ : Київський ун-т ім. Тараса Шевченка, Інститут журналістики, 1998. 398 с.
4. Засоби масової інформації у Сполученому Королівстві. Київ : Британська Рада в Україні, 1999. 52 с.
5. Дудченко Л. Медіаринок ділової періодики Великої Британії: сучасний стан, традиції, типологія, образ. Медіаконтент: види, особливості подачі та сприйняття : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 4 квітня 2014 р. Київ, 2014. № 15. С. 19–28.
6. Блавацький С. Табловідизація якісної преси у Британії. *Вісник Львівського університету. Серія «Журналістика»*. 2007. № 30. С. 91–102.
7. Колісник О. Типологія газетної періодики. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2010. № 29. С. 175–183.
8. Gerald J. The British Press Under Economic Controls. London, 1956. P. 22–23 ; Britain, 1991. An Official Handbook. London, 1992. 670 p.

References:

1. Pavlenko, V. (2017). Leksyko-stylistychni osoblyvosti materialiv brytans'kykh hazet [Lexical and stylistic features of materials from British newspapers]. *Naukovi zapysky. Seriya "Filolohiya" – Scientific notes. Series "Philology"*, 37, 235–136 [in Ukrainian].
2. A newspaper history, 1785–1935: Reprinted from the 150th Anniversary Number of the Times. London: The Times publ. Co., 1935. VII, 213 p.
3. Chernyakov, B. (1998). Zobrazhal'na zhurnalistyka v drukovanykh zasobakh masovoyi informatsiyi (Vid vynykennya do seredyny XIX st.) [Visual journalism in printed media (From its emergence to the middle of the 19th century)]: *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv: Kyivskyy un-t im. Tarasa Shevchenka. Instytut zhurnalistyky [in Ukrainian].
4. Zasoby masovoyi informatsiyi u Spoluchenomu Korolivstvi [Mass media in the United Kingdom]. Kyiv: Brytans'ka Rada v Ukrayini, 1999. 52 p. [in Ukrainian].
5. Dudchenko, L. (2014). Mediarynok dilovoyi periodyky Velykoyi Brytaniyi: suchasnyy stan, tradytsiyi, typolohiya, obraz [Media market of business periodicals of Great Britain: current state, traditions, typology, image] *Tezy dopovidey vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi "Mediakontent: vydy, osoblyvosti podachi ta spryynyattya" – All-Ukrainian scientific and practical conference "Media content: types, features of presentation and perception"* (pp. 19–28). Kyiv [in Ukrainian].
6. Blavats'kyy, S. (2007). Tabloyidyzatsiya yakisnoyi presy v Brytaniyi [Tabloidization of quality press in Britain]. *Visnyk L'vivskoho universytetu. Seriya "Zhurnalistyka" – Bulletin of Lviv University. Series "Journalism"*, 30, 91–102 [in Ukrainian].
7. Kolisnyk, O. (2010). Typolohiya hazetnoyi periodyky [Typology of newspaper periodicals]. *Visnyk KHDAK – Bulletin KHDAC*, 29, 175–183 [in Ukrainian].
8. Gerald, J. (1992). The British Press Under Economic Controls. London, 1956. P. 22, 23; Britain 1991. An Official Handbook. London, 670 p.